

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

نگار فاری
پنجم دبستان

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: نگارش فارسی - پنجم دبستان - ۵۰۴

پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: پریچهر جبلی‌آده، علیرضا چنگیزی، حاتم زندی، محمدرضا سرشار،

محمدرضا سننگری، اسدالله شعبانی، عبدالعظیم کریمی، زهرا السادات موسوی، شهین نعمت‌زاده و عباسعلی

وفایی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)

فریدون اکبری شلدره، حسین قاسم پورمقدم، نازیلا بهروان و مهتاب میرایی آشتیانی (اعضای گروه تألیف)

مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

شناسه افزوده آماده‌سازی: احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - جواد

صفری (طراح گرافیک، طراح جلد) - نوشین رستمی (صفحه‌آرا) - ثنا حسین پور، سیاوش ذوالفقاریان و بهراد

قریب (تصویرگر) - کامران انصاری (طراح خط رایانه‌ای) - زهرا ایمانی نصر، مریم جعفرعلیزاده، فاطمه صفری

ذوالفقاری، فاطمه پزشکی و حمید ثابت کلاچاهی (امور آماده‌سازی)

نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۹-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

ناشر: شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی ابعلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳

دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۴۹۷۹-۱۱۱۵۵

چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ هشتم ۱۴۰۱

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و

برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا

www.irtextbook.com مراجعه نمایید.

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه‌ی فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 978-964-05-2434-3

شابک ۳-۲۴۳۴-۰۵-۹۶۴-۹۷۸

سروهای سرفراز آمدند
عاشقان به پیشواز آمدند

تا تو ای بهار تازه آمدی
مثل رودخانه های پرخروش

***

باغها بهار شد ز بوی باد
آفتاب را به دشت هدیه داد

دسته دسته گل شکفت در زمین
آسمان برای چشم روشنی

۴۷ فصل چهارم: نام آوران

- ۴۸ درس نهم: نام آوران دیروز، امروز، فردا
- ۵۳ درس دهم: نام نیکو
- ۵۷ درس یازدهم: نقش خردمندان
- ۶۲ درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

۶۷ فصل پنجم: راه زندگی

- ۶۸ درس سیزدهم: روزی که باران می بارید
- ۷۳ درس چهاردهم: شجاعت
- ۷۷ درس پانزدهم: کاجستان

۸۳ فصل ششم: علم و عمل

- ۸۴ درس شانزدهم: وقتی بوعلی، کودک بود
- ۸۹ درس هفدهم: کار و تلاش

پیشگفتار ۵

۷ فصل اول: آفرینش

- ۸ درس اول: تماشاخانه
- ۱۲ درس دوم: فضل خدا

۱۷ فصل دوم: دانایی و هوشیاری

- ۱۸ درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان
- ۲۳ درس چهارم: بازرگان و پسران
- ۲۷ درس پنجم: چنار و کدوئین

۳۳ فصل سوم: ایران من

- ۳۴ درس ششم: سرود ملی
- ۳۸ درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)
- ۴۰ درس هشتم: دفاع از میهن

پیشگفتار: سخنی با آموزگاران محترم

خدای حکیم و دانای مهربان را سپاس می‌گوییم که ما را به مسیر تعلیم و تربیت این کشور راهنمایی فرمود و به ما فرصت داد تا بتوانیم گامی دیگر در بهسازی و تألیف کتاب‌های درسی برداریم. کتابی که پیش روی شما همکاران گرامی گشوده شده، حلقه‌ی میانی از زنجیره‌ی دوره‌ی دوم ابتدایی است. دوره‌ی اول ابتدایی، سه سال نخست (اول تا سوم) و دوره‌ی دوم، سه سال دوم (چهارم تا ششم) ابتدایی را در بر می‌گیرد. بنابراین ساختار و محتوای فارسی پایه‌ی پنجم از سویی با پایه‌ی چهارم و پایه‌های پیش از آن، و از سوی دیگر با پایه‌ی ششم و بالاتر باید پیوستگی و همخوانی داشته باشد. در سازماندهی ساختار و تدوین محتوا، تلاش کرده‌ایم این هماهنگی و نظام پیوستاری را حفظ کنیم. درک این انسجام درونی برنامه و کشف پیوستگی‌های عناصر سازه‌ای آن، آموزش را به مسیر درست می‌کشاند و فرایند یاددهی - یادگیری را نیز معنادارتر می‌سازد. به همین سبب از همکاران ارجمند درخواست می‌شود، پیش از آغاز آموزش، همه‌ی کارافزارهای (بسته‌ی) آموزشی را تهیه و مطالعه فرمایند و پس از شناخت اهداف آموزشی هر یک از اجزا و تشخیص ارتباط میان آنها، تدریس را آغاز نمایند.

این کتاب از دو پهنه‌ی اصلی زبان آموزی (مهارت‌های خواندن و مهارت‌های نوشتن)، به پهنه‌ی مهارت‌های نوشتاری و مکتوب زبان فارسی اختصاص دارد. در اینجا هدف ما این است که دانش‌آموزان آنچه را در پهنه‌ی مهارت‌های شفاهی یا خوانداری زبان از کتاب فارسی، دیده، خوانده، شنیده و آموخته‌اند و درباره‌ی آنها اندیشیده‌اند؛ اکنون بتوانند همان‌ها را بنویسند. در آموزش باید به این درهم‌تنیدگی مهارت‌ها و تأثیر دو سویه‌ی یادگیری آنها توجه داشته باشیم و برای رشد سطح یکی، از پیشرفت و توانایی‌های دیگری بهره بگیریم. دانش‌آموزی که خوب می‌خواند و درک درستی از خوانده‌ها دارد، اما در تبدیل خوانده‌ها به نوشته، ناتوان است؛ باید با تکیه بر توانایی او به درمان ناتوانی پردازیم. البته تشخیص آسیب‌ها و به کارگیری شیوه‌ی مناسب برای رشد سطح یادگیری و تقویت مهارت‌ها، از ظرافت‌های هنر معلمی است. بر پایه‌ی آنچه گفته شد و با توجه به اصول حاکم بر برنامه‌ی درسی زبان آموزی و برای تحقق اهداف

مورد نظر آن، محتوای این کتاب، در بخش‌های زیر، سازمان دهی شده است:

🌱 **املا و واژه‌آموزی یا دانش زبانی:** این بخش به تقویت بازشناسی و کاربست شکل درست نشانه‌ها و ساخت کلمه در نوشتن، و تمرین و تثبیت آموخته‌های مربوط به دانش زبانی، اختصاص دارد. 🌱 **درک متن:** در این قسمت، هدف این است که توانایی درک و میزان فهم دانش‌آموزان از متن‌های خوانده شده، تقویت گردد. برای رشد درک و دریافت، چند گام (خوانش متن، ایجاد فرصت برای تفکر، تمرین و تکرار و پاسخ به پرسش‌ها) پیش‌بینی شده است تا دانش‌آموزان را از سطح ساده و دریافت اطلاعات آشکار متن به لایه‌های زیرین و سطوح عمیق‌تر درک متن، هدایت نماید.

🌱 **نگارش (تصویرنویسی و انشا):** فعالیت‌های این بخش، با هدف تقویت مهارت نوشتن، طراحی شده‌اند. این قسمت از کتاب، در حقیقت، جلوه‌گاه اصلی توانایی نوشتاری دانش‌آموزان است. از راه نوشته‌های دانش‌آموزی در این بخش، می‌توان به میزان یادگیری و درک فراگیران از آموزه‌های کتاب فارسی و دیگر درس‌ها پی برد.

در نوشتن از ظرفیت تصویر برای پرورش گفتار و نوشتار، بهره گرفته‌ایم و با شگردهایی همچون دقت در جزئیات، مقایسه‌ی پدیده‌ها، نوشتن تفاوت‌ها و همانندی‌ها، تبدیل شعر به نوشته‌های ساده و... این برنامه را در فارسی پنجم تداوم بخشیده‌ایم.

نکته‌ی شایسته‌ی تأمل، این است که هر موضوع نگارشی با چند راهکار همراه شده‌است که در آموزش و ارزشیابی باید مورد توجه قرار گیرد. این راهکارها با عنوان «توجه» تدوین گردیده‌است.

🌱 **هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها (فقط پایان فصل‌ها):** بخش هنر و سرگرمی، پایان‌دهنده‌ی فصل کتاب و تمرینی با هدف جمع‌بندی و مرور آموخته‌هاست؛ هم‌جنبه‌ی هنری و حس‌زیبایی‌شناختی را تقویت می‌کند و هم فرصتی برای بازی‌های زبانی فراهم می‌سازد. این فعالیت‌ها در قالب بازی و یادگیری به گونه‌ای طراحی شده‌اند که پاسخ دادن به آنها دانش‌آموزان را غیرمستقیم به بازخوانی و یادآوری آموخته‌هایشان تشویق کند.

🌱 **رمزینه‌های سریع پاسخ:** به منظور تعمیق و تحکیم آموزه‌های کتاب و غنی‌سازی محتوای آن، در ابتدای هر فصل از کتاب، رمزینه‌های سریع پاسخ قرار گرفته‌است که دانش‌آموزان با اسکن کردن آن و نصب و انجام بازی‌های تعاملی هر فصل، از محتوای آموزشی آن بهره‌مند می‌شوند.

گروه زبان و ادب فارسی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

درس اول : تماشاخانه

درس دوم: فضل خدا

فصل اول

آفرینش

درس اوّل

تماشاخانه

املا و واژه‌آموزی

جمله‌هایی را که در آنها یکی از واژه‌های **لطیف** - **طبیعت** - **محکم** به کار رفته است، بنویسید.

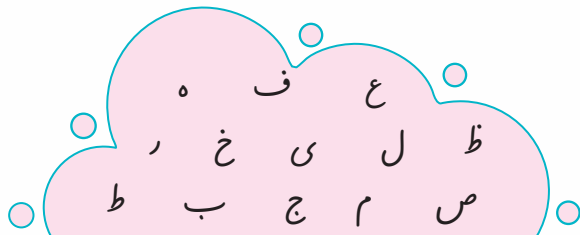
.....

.....

.....

.....

با حروف در هم ریخته‌ی زیر کلمه‌هایی بسازید که ارزش املائی داشته باشند.

.....

شش واژه‌ی مخالف یا متضادِ هم بنویسید و آنها را دو به دو در یک جمله به کار ببرید.

جمله	واژه‌ها	

درک متن

جاهای خالی را با یکی از نشانه‌های ربطِ «**اما، ولی، چون، زیرا، سپس، بعد**» پر کنید.

۱ مسعود کاغذ و قلم را از احمد آقا گرفت؛ ..... نمی دانست از کجا شروع کند و چه بنویسد.

۲ کوه‌ها منبع خیر و برکت هستند؛ ..... هزاران چشمه از دل آنها می جوشند.

۳ ..... به خداوند اعتماد دارم، تمام سختی‌های زندگی را تحمل می کنم.

۴ استفاده از وسایل نقلیه‌ی موتوری، رفت و آمد را آسان کرده است؛ ..... مشکلاتی را هم ایجاد می کند.

۵ متن درس تماشاخانه را با دقت بخوانید؛ ..... به سوالات آن پاسخ دهید.

۶ می توانی با استفاده از کتاب‌ها و نقل قول‌ها درباره‌ی آداب و رسوم محلّ زندگی خود، بنویسی؛ ..... برای آن یک عنوان مناسب انتخاب کنی.

۷ ..... گل‌ها را خیلی دوست داشت، تصمیم گرفت از این راه جانشینی برای خود انتخاب کند.

۱ با توجه به تصویر، کارهای زیر را انجام دهید:

از تصویرها، موضوعی برای نوشتن انتخاب کنید.

درباره‌ی موضوع انتخاب شده، دو بند بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

یکی از صداهای زیر را در ذهنتان مجسم کنید و درباره‌ی آن یک بند بنویسید.

■ صدای آبشار ■ صدای به هم خوردن برگ‌ها ■ صدای زنبور

موضوع:

Blank writing area with horizontal dotted lines for text entry. The area is framed by a light blue border with decorative floral patterns on the left and right sides.

توجه:

- به جزئیات تصویر یا موضوع شنیداری (مانند صدا، رنگ، شکل، اندازه، جهت، نور، لطافت و ...)، خوب دقت کنید.
- موضوعی را که به آن علاقه‌مند هستید، برای نوشتن انتخاب کنید.
- جزئیاتی را که در تصویر دیده‌اید یا در صدا شنیده‌اید، در نوشته‌ی خود بیاورید.
- نشانه‌های نگارشی را در جای مناسب به کار بگیرید.

درس دوم

فصل جدا

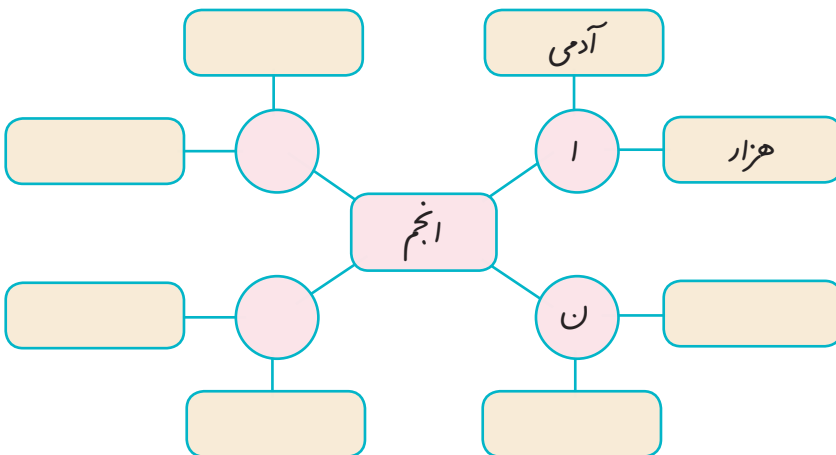
املا و دانش زبانی

۱ کلمه‌های زیر را با حروف مناسب کامل کنید.

ف... ل   تو... ید   تا... یر   ... ر... ر... ر...

۲ ابتدا حروف کلمه‌ی نوشته شده را جدا کنید، سپس مانند نمونه برای هر حرف، دو واژه

بنویسید.

مانند نمونه، در متن درس، واژه‌هایی را که آهنگ یکسانی دارند، پیدا کنید و بنویسید. ۳

شمار، هزار، هزار

درک متن

با توجه به متن حکایت «درخت گردکان»، جمله‌های زیر را به ترتیب شماره گذاری کنید.

- زیر سایه‌ی درخت گردویی دراز کشید و به فکر فرو رفت.
- ناگهان گردویی از شاخه جدا شد و به پیشانی‌اش خورد.
- پیش خود گفت: «چرا خدا خربزه را روی بوته و گردو را روی درخت به این بزرگی آفریده است.»
- مرد، خسته و تشنه با الاغش به یک جالیز خربزه رسید.
- بی‌درنگ خدا را شکر کرد و فهمید که هیچ کار خدا بی‌حکمت نیست.

کتاب خوانی

یک کتاب داستان انتخاب کنید؛ آن را بخوانید و سپس رویدادهای آن را به ترتیب، بنویسید.

نام داستان:

شخصیت‌ها:

زمان:

مکان:

رویدادها:

شعر «رقص باد، خنده‌ی گل» را به صورت داستان، بنویسید.

موضوع:

Blank writing area with horizontal dotted lines for text entry.

توجه:

- در تبدیل کردن شعر به قصه، نکات زیر را رعایت کنید.
- 🕒 موضوع اصلی شعر و شخصیت‌های آن را حفظ کنید.
- 🕒 زمان و مکان رویدادها را بیان کنید.
- 🕒 در بیان رویدادها، جزئیات را دقیق بنویسید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

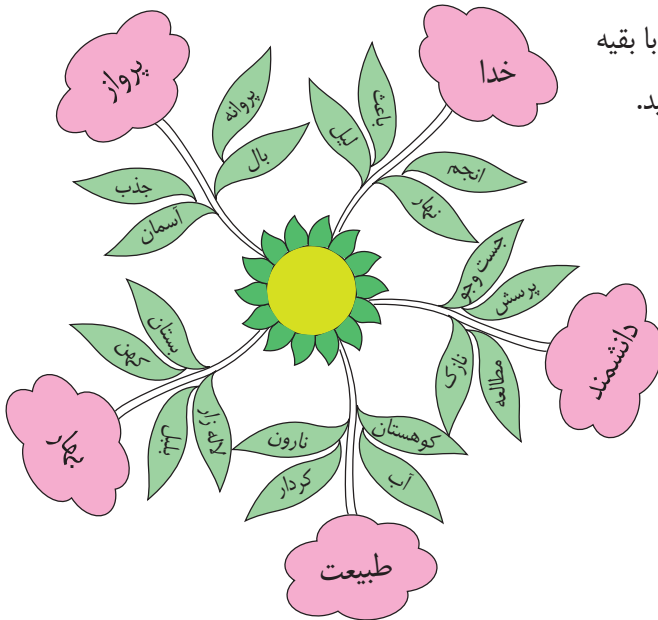
گل بخندد بر سر گل بوته‌ها   پر کند بوی خوش گل ، باغ را

باز می‌آید پرستو نغمه‌خوان   باز می‌سازد در اینجا آشیان

۲ جاهای خالی را با نشانه‌های (، ، . ، ! ، ؟ ، « ») پر کنید.

پرنده‌ی کوچک و زیبا ناگهان به زبان آمد و گفت ... ای باغبان مهربان که با درخت‌ها مهربانی ... مرا خوب نگاه کن ... ببین چقدر کوچکم ... من گوشت زیادی ندارم که تو بخواهی کبابش کنی و بخوری ... همه‌ی تن من پر و بال است ... با استخوان‌های ریز ... من حتی یک لقمه‌ی کوچک هم برای تو نمی‌شوم ... چرا می‌خواهی مرا بخوری ...

۳ در هر گروه، یک واژه با بقیه فرق دارد. دور آن را خط بکشید.

درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان

درس چهارم: بازرگان و پسران

درس پنجم: چنار و کدوئین

فصل دوم

دانیایی و هوشیاری

درس سوم

رازی و ساخت بیمارستان

املا و واژه‌آموزی

۱ دو بند آخر درس را خوش خط و خوانا بنویسید و زیر واژه‌هایی که از نظر شما ارزش املائی دارند، خط بکشید.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

مانند نمونه واژه‌ها را کنار هم قرار دهید و واژه‌های جدید بسازید و آنها را در جای خالی،

بنویسید.

جدول زیر را مانند نمونه کامل کنید و سپس یکی از کلمه‌های جدید را به دلخواه انتخاب

کنید و جمله بسازید.

← کفش + گر = کفشگر
..... + گار = ...

معنی	واژه‌ی جدید	کلمه + گر / گار
	.....	گر + ...
	.....	گار + ...
	.....	گر + ...
جمله	واژه‌ی جدید	

متن زیر را با دقت بخوانید.

روزی یک مرد ثروتمند، پسر بچه‌ی خود را به یک ده برد تا او را با زندگی روستایی آشنا کند.

آن دو، یک شبانه‌روز در کلبه‌ی کوچک یک روستایی مهمان بودند.

در راه بازگشت، مرد از پسرش پرسید: «نظرت در مورد مسافرتمان چه بود؟»

پسر پاسخ داد: «عالی بود پدر!»

پدر پرسید: «آیا به زندگی آنها توجه کردی؟»

پسر پاسخ داد: «بله پدر!»

و پدر پرسید: «چه چیزی از این سفر یاد گرفتی؟»

پسر کمی اندیشید و بعد به آرامی گفت: «فهمیدم که ما در حیاطمان یک فواره داریم و آنها

رودخانه‌ای دارند که نهایت ندارد. ما در حیاطمان فانوس‌های تزئینی داریم و آنها ستارگان

را دارند. حیاط ما به دیوارهایش محدود می‌شود؛ اما باغ آنها بی‌انتهاست!»

با شنیدن حرف‌های پسر، زبان مرد بند آمده بود. پسر بچه اضافه کرد: «متشکرم پدر، تو به

من نشان دادی که ما چقدر فقیر هستیم!»

با توجه به متن، به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱ پسرک چه ویژگی‌هایی برای زندگی روستایی تعریف کرد؟

---

۲ پیام متن چه بود؟

---

۳ بهترین عنوان برای متن چه می‌تواند باشد؟ چرا؟

یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و خاطره‌ی خودتان را از آن بنویسید.

- روزی که به کلاس اول دبستان رفتیم. ■ سفری که به یادماند. ■ بازی در یک روز بارانی
- خاطره‌ای که من دوست دارم. ■ روزی که آدم برفی درست کردم. ■ خاطره‌ای که در آن مسئله‌ای یا مشکلی حل شده باشد.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

در نوشتن خاطره، بهتر است نکات زیر را رعایت کنید:

🕒 زمان خاطره را مشخص کنید:

- روز یا شب
- صبح، ظهر یا عصر
- فصل، ماه، هفته، روز
- ساعت، دقیقه، ثانیه

📍 مکانی را که خاطره در آن رخ داده، بنویسید:

- نام استان، شهر، منطقه، روستا، محله
- خانه، مدرسه، کوچه
- موقعیت‌های جغرافیایی (شمال، جنوب، شرق، غرب، بالا، پایین و ...)
- توصیف ویژگی‌های مکان

👤 شخصیت‌هایی را که در خاطره حضور دارند، بنویسید:

- جنس (دختر، پسر، زن، مرد)
- قد، وزن، سن (حدود آن را بیان کنید)
- رنگ چهره، مو، چشم و ...
- نام و عنوان یا لقب
- شغل
- ویژگی اخلاقی و رفتاری

بازرگان و پسران

درس چهارم

املا و دانش زبانی

۱ جدول را مانند نمونه کامل کنید.

فصلیت	اسباب	غفلت	محافظت	خصلت
فضید	.....	.....	.....	.....
فضیه	.....	.....	.....	.....
فض	.....	.....	.....	.....
ز	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

۲ الف) با توجه به متن درس، جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

ای فرزندان بکوشید به ..... هنر و فضیلت، که انسان ثروتمند و ..... ، اگرچه گمنام باشد و دشمن بسیار داشته باشد، به سبب ..... و هنر ..... ، در میان مردم شناخته می‌شود، چنان که ..... آتش را هر چه تلاش کنند کم شود؛ باز هم ..... می‌گردد.

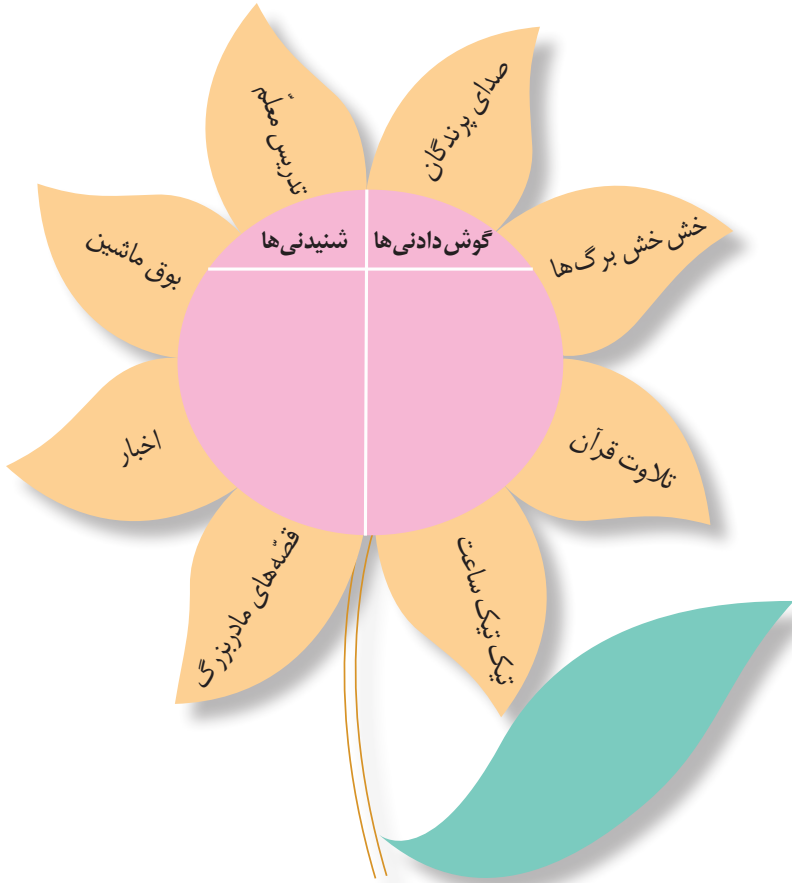
ب) از میان واژه‌هایی که نوشتید، سه تا را به دلخواه انتخاب کنید و در یک جمله به کار برید.

واژه‌ها

جمله

الف) از بین واژه‌های داخل گلبرگ، گوش دادنی‌ها و شنیدنی‌ها را جدا کنید و در مرکز گل

بنویسید.

ب) یکی از گوش دادنی‌ها را به دلخواه انتخاب کنید و درباره‌ی آن توضیح دهید.

.....

.....

.....

.....

.....

به جمله‌های زیر دقت کنید.

بازرگان زندگی خوب و آرامی داشت. فرزندان هم در کنار پدر و مادر، فضای گرم و پرمهری داشتند.

آن نقطه‌ی شهر هوای پاکیزه‌تری دارد و بیمارستان هم باید در همان محل ساخته شود.

مریم گفت: «آنها از تدریس آموزگار خود لذت می‌برند». علی نیز تأیید کرد.

در مثال‌های بالا «هم» و «نیز»، جمله‌ها را به هم پیوند داده‌اند و معنی دو جمله به هم ارتباط پیدا می‌کنند.

یک کتاب داستان انتخاب کنید. سپس جمله‌هایی را که با «هم» و «نیز» به یکدیگر ارتباط پیدا می‌کنند، بیابید و در جدول زیر بنویسید.

<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	هم
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	نیز

حکایت زیر را بخوانید و درباره‌ی مفهوم آن کمی بیندیشید، پس از درک موضوع، آن را در دو بند به زبان ساده بنویسید.

« دو کس، رنج بیهوده بردند و سعی بی‌فایده کردند؛ یکی آنکه اندوخت و نخورد و دیگر آنکه آموخت و نکرد: علم، چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست، نادانی.»

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

متن را با دقت بخوانید.

درباره‌ی معنا و مفهوم آن فکر کنید.

اگر معنای کلمه‌ای را نفهمیدید، از واژه‌نامه پیدا کنید و یا از کسی بپرسید.

کلمه‌ها و جمله‌ها را به زبان ساده‌ی امروزی بنویسید.

درس پنجم

چنار و کدوین

املا و واژه‌آموزی

بیت‌هایی را که واژه‌های زیر در آنها به کار رفته است، از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

مهرگان، کاهلی، زیادت

.....	.....
.....	.....
.....	.....

در جدول زیر، شش کلمه از فصلی که خواندید، پنهان شده است. آنها را رنگ کنید و زیر جدول بنویسید.

چ	و	غ	خ	م	ج	ظ	ل
ب	ر	م	ش	ج	ا	ع	ت
ط	ن	گ	د	ل	گ	ش	ا
ا	گ	ی	م	ع	ج	ز	ه
ق	ذ	ن	د	ت	و	خ	ا
ت	ر	ی	ی	ن	د	ض	س
ش	د	ا	ع	ت	ی	ه	ا

.....

مانند نمونه، کامل کنید.

ریشه یا بوته‌ی خار	یعنی	خاربن
	یعنی	ناربن
	یعنی	خیاربن

متن زیر را بخوانید و با توجه به واژه‌های مشخص شده، به سؤالات پاسخ دهید.

پرنده‌ای کوچک در صحرایی زندگی می‌کرد و چند روز بود که هیچ غذایی به دست نیاورده بود. یک روز برای یافتن غذا به کنار جویباری رفت و چون صیادی در کمین نشست. ناگهان یک ماهی از مقابل او گذشت. پرنده فوراً برجست و او را گرفت.

ماهی زبان به التماس گشود و گفت: «ای پرنده‌ی مهربان! با خوردن ماهی کوچکی مثل من سیر نخواهی شد، ولی اگر حرف‌های مرا با دقت گوش کنی و مرا آزاد نمایی، به تو قول می‌دهم که هر روز دو ماهی بسیار بزرگ را با خود همراه کنم و از همین محل عبور دهم تا آنها را بگیری و با خیال راحت میل کنی و اگر به قول من اطمینان نداری، مرا به هرچه خواهی سوگند ده که به آنچه گفتم، عمل نمایم.»

پرنده گفت: «بگو به خدا»

اما منقار از هم باز کردن همان و ماهی در آب افتادن همان!!

■ حکایت پرنده‌ی نادان، ماهی دانا؛ مرزبان نامه، مرزبان بن رستم

۱ کلمه‌ی «او» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۲ کلمه‌ی «تو» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۳ کلمه‌ی «همین» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۴ کلمه‌ی «آنها» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

۵ یک نشانه‌ی ربط در متن پیدا کنید و جمله‌هایی را که این کلمه به هم ربط داده است، در

جدول زیر بنویسید.

جمله‌ی اول	نشانه‌ی ربط	جمله‌ی دوم

قصه‌ی شعر «چنار و کدوبن» را به نثر ساده بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- موضوع اصلی شعر را در قصه حفظ کنید.
- شخصیت‌های قصه و نقش آنها را بیان کنید.
- در تبدیل شعر به نثر، به جزئیات موضوع توجه کنید تا نوشته‌ی شما جذاب‌تر شود.
- نام جدیدی برای قصه‌ی خود انتخاب کنید.
- در پایان، پیام قصه را به صورت جمع‌بندی بنویسید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

.....

توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود

.....

۲ از بین موضوع‌های زیر، یکی را به دلخواه انتخاب کنید و یک گفت‌وگوی کوتاه دو نفره درباره‌ی

آن بنویسید.

خرید

مسافرت

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

با توجه به جدول واژه‌ها و نمادها، نخست متن زیر را بخوانید و سپس آن را بازنویسی کنید.

شاخه	پرندگان	فضا	دل‌انگیز
صبور	همیشه	کهنسال	درخت
جمع	اندک اندک	جنگل	شور و هیجان
فرارسید	سرانجام	لحظه شماری	سؤال
عمر	سپری	اشتیاق	دقت
دانایی	هوشیاری	تحسین	آرزوی

«عطر ی را پر کرده بود. بر های نشسته بودند و آواز می‌خواندند و مانند همیشه و آرام ایستاده بود. وصف ناشدنی را فرا گرفته بود. همه‌ی جانوران گرد درخت شدند. آنها برای گرفتن پاسخ های خود می‌کردند. زمان موعود. که سال‌های زیادی از خود را کرده بود، با علاقه و به تک تک ها پاسخ می‌داد. جوانه‌ی کوچک که با همه چیز را می‌دید، در دل خود و را می‌کرد و شدن را در سر می‌پروراند.»

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس ششم: سرود ملی

درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)

درس هشتم: دفاع از میهن

فصل سوم

ایران من

درس هشتم

سرود ملی

املا و دانش زبانی

مانند نمونه کامل کنید.

از خود گذشته + ی = از خودگذشتگی

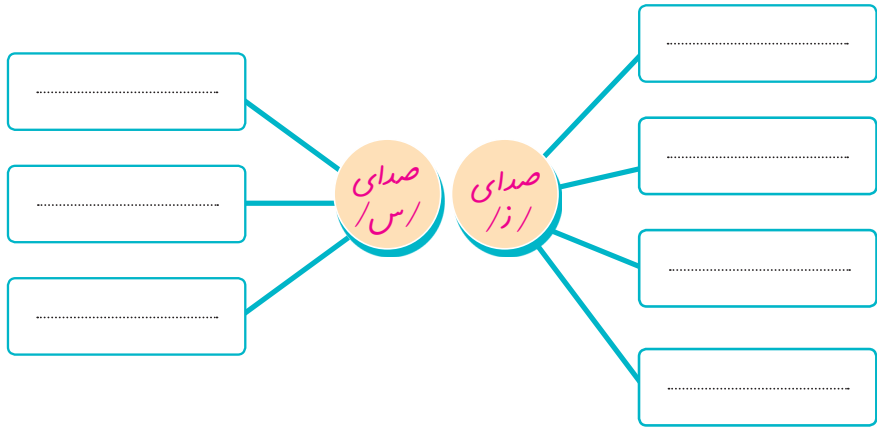
..... = سازنده + ی

..... = پاینده + ...

..... = جادادانه + ...

..... = ... + ...

۲ برای هر کدام از شکل‌های صداهای زیر، یک واژه از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

۳ از کدام یک از واژه‌های درس بیشتر خوشتان می‌آید؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

چرا این واژه‌ها را دوست دارید؟

.....

.....

۱ کدام دسته از جمله‌های زیر با بقیه فرق دارد؟ چرا؟

جمله‌ی دوم	جمله‌ی اوّل
ولی نتوانست آن را بخورد.	دستش را به طرف هندوانه دراز کرد
و به گوشه‌ای اشاره کرد.	با نگاهش چرخی آن طرف‌ها زد
حاضران شادمانی می کردند.	سرود پایان یافت
اما امپراتور اخم کرده بود.	حیاط قصر پر از گل بود

۲ درباره‌ی سرود ملی یک بند بنویسید و نشانه‌های «اما، ولی، و» را در آن به کار ببرید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

تجربه‌ی شنیدن کدام یک از صداهای زیر را دارید؟ احساس خود را از شنیدن آن بنویسید.

- صدای وزش باد پاییزی ■ صدای مادر بزرگ ■ صدای سرود ملی ■ صدای زنگ آخر مدرسه
- صدایی که قبلاً شنیده‌اید و آن را دوست دارید

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

یک بار دیگر آن صدا را در ذهن خود مرور کنید.

نوع احساس خود (شادی، اندوه، خشم و ...) را مشخص کنید.

علت به وجود آمدن آن حس را بنویسید.

درس آزاد

درس هفتم

(فرهنگ بومی ۱)

املا

A large white rectangular area containing ten horizontal dotted lines, intended for handwriting practice.

A large white rectangular area containing 20 horizontal dotted lines, intended for handwriting practice.

درس هشتم

دفاع از میهن

املا و واژه‌آموزی

الف) جدول زیر را با واژه‌های درس کامل کنید.

ق		غ						۱
		ق						۲
غ								۳
		غ						۴
				ق				۵
							غ	۶

ب) یک بار از روی واژه‌های جدول بالا بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲ در متن درس، جمله‌هایی را که واژه‌های زیر در آنها به کار رفته، پیدا کنید و بنویسید.

سردار شجاع :

خاک وطن :

شکوه خیره‌کننده :

سپاه عظیم :

۳ از میان واژه‌های زیر، واژه‌هایی را که با واژه‌ی «دوست» ترکیب می‌شوند، پیدا کنید و

بنویسید.

..... دوست :	به کسی می‌گویند که .....
..... دوست :	به کسی می‌گویند که .....
..... دوست :	به کسی می‌گویند که .....
..... دوست :	به کسی می‌گویند که .....

جمله‌های زیر را با دقت بخوانید و آنها را مرتب و شماره گذاری کنید.

- و سلام می شنوی.
- کارهای خوبمان نتیجه‌ی خوب دارد.
- باز همان را به تو برمی گرداند.
- حتماً تا به حال، به کوه رفته‌ای.
- و اگر کار بدی انجام دهید، به خودتان بدی کرده‌اید.
- اگر آنجا به کوه سلام کنی، صدای سلامت به خودت برمی گردد.
- دنیا هم مثل کوه است.
- و کارهای بدمان نتیجه‌ی بد.
- اگر هم به کوه حرف تند و تلخی بزنی،

خداوند در قرآن می فرماید: اگر کار خوبی انجام بدهید، به خودتان خوبی کرده‌اید.

پیامبر (ص) قصه می گوید، غلامرضا حیدری ابهری

متن را با ترتیب درست بنویسید. ۲

A large rectangular writing area with a light blue border and decorative floral patterns on the left and right sides. The interior is filled with horizontal dotted lines for writing.

با توجه به مفهوم متن، دو سؤال طرح کنید و پاسخ آنها را بنویسید. ۳

.....

.....

.....

.....

شرح حال یا خاطره‌ی یکی از کسانی را که در راه دفاع از میهن فداکاری کرده‌اند، بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- شرح حال یا خاطره‌ی مورد نظر را می‌توانید:
- از کتاب‌هایی در این زمینه انتخاب کنید.
- از بزرگ‌ترها بپرسید.
- از فیلم‌هایی که دیده‌اید، انتخاب کنید.
- از جزئیات گفته شده در نگارش درس سوم استفاده کنید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

خوشا مرز ایران عنبر نسیم   که خاکش گرامی تر از زرّ و سیم

همه بوستانش، سراسر گل است   به باغ اندرون، لاله و سنبل است

۲ به نظر شما هر یک از جمله‌های زیر چه پیامی دارد؟

جمله	سرود ملی، خلاصه و فشرده‌ی افتخارات، عظمت‌ها و خواسته‌های یک ملت است.
پیام	

جمله	میهن دوستان تا آخرین قطره‌ی خون، در برابر دشمن پایداری خواهند کرد.
پیام	

جمله	مردم این سرزمین از آنهایی که قصد خیانت و بی‌حرمتی به مردم سرزمینشان را دارند هرگز نمی‌گذرند.
پیام	

با توجه به واژه‌های داخل جدول، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

هخامنشی	خیره‌کننده‌اش	نواحی	سپاهیان	آشفتگی	چاره	مرکز
شجاع	یکسان	عظیم	با	اندوه	سهمگین	فرزند
بی‌تابی	بود	حمله‌ور	تخت‌جمشید	برافراشته	شکوه	لحظه
چابک	عظمت	دوست‌داشتنی	خاطره	سپاه	سلاح	این
سوار	گذرگاه	فرمانروایی	اجازه	و	بی‌باکانه	بلندترین
آهنگ	سرزمین	مانع	پهناور	آریوبرزن	حیرت‌آور	باختر

(الف) کلمه‌ی بین کلمه‌ی «حمله‌ور» و «برافراشته» را بنویسید. ....

(ب) سمت چپ واژه‌ی «عظیم» چه واژه‌ای است؟ .....

(پ) واژه‌ای را که بالای واژه‌ی «گذرگاه» است، بنویسید. ....

(ت) زیر واژه‌ی «سپاه» چه واژه‌ای قرار دارد؟ .....

(ث) بعد از واژه‌ی «برافراشته» چه واژه‌ای است؟ .....

(ج) بالای واژه‌ی «یکسان» چه واژه‌ای است؟ .....

(چ) آخرین واژه‌ی سطر اول چیست؟ .....

(ح) واژه‌ی سمت راست کلمه‌ی «اجازه» را بنویسید. ....

(خ) زیر واژه‌ی «لحظه» چه واژه‌ای است؟ .....

(د) واژه‌ای که با کلمه‌ی «سر» شروع می‌شود، چیست؟ .....

(ذ) فعلی را که داخل جدول وجود دارد، پیدا کنید و بنویسید. ....

(ر) واژه‌هایی را که به دست آوردید، به ترتیب کنار هم قرار دهید و جمله‌ی به دست آمده را بنویسید.

.....

.....

درس نهم: نام آوران دیروز، امروز، فردا

درس دهم: نام نیکو

درس یازدهم: نقش خردمندان

درس دوازدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)

فصل چهارم

نام آوران

درس نهم

نام آوران دیروز، امروز، فردا

املا و دانش زبانی

با توجه به متن درس، کلمه‌های گروه «الف و ب» را با هم ترکیب کنید و واژه‌ی جدید بسازید.

واژه‌های جدید

گروه الف:

خوش سپاس نام کتاب پر خدا

گروه ب:

امید فروش آدر حافظ نما گزار

با توجه به متن درس، از روی بندی که درباره‌ی «نام آوران امروز» صحبت کرده است، یک بار بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جدول زیر را کامل کنید.

جمله‌ی گسترش یافته	جمله‌ی کوتاه
سام جوانی زورمند را با قامتی بلند و مویی سپید دید.	
	حیات قصر پر از گل بود.
در دشتی بزرگ، پروانه‌ای با بال‌های زیبا و خوش آب و رنگ زندگی می‌کرد.	

۱ به نشانه‌هایی که زیر آنها خط کشیده شده، توجه کنید.

جمله‌ی اول: هر کدام در گوشه‌ای از کتاب فروشی سرگرم تماشا و خواندن بخش‌هایی از کتاب شدیم .

جمله‌ی دوم: ناگزیر ، کتابم را بستم و به آقای فرهنگ تحویل دادم.

جمله‌ی سوم: چه کسانی این همه کتاب را می‌خوانند؟

جمله‌ی چهارم: تو چه گل سرخ زیبایی هستی !

هریک از این نشانه‌ها به شما کمک می‌کند تا متن را با لحن مناسب بخوانید و آن را بهتر درک کنید.

۲ با توجه به جمله‌ها و نشانه‌های بالا، جدول زیر را کامل کنید.

کاربرد	نام نشانه	شکل نشانه	
			جمله‌ی اول
			جمله‌ی دوم
			جمله‌ی سوم
			جمله‌ی چهارم

یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و با استفاده از «روش مقایسه»، سه بند درباره‌ی آن بنویسید.

- شبیه‌ی دفاع از میهن در زمان گذشته و امروز ■ شبیه‌ی دید و بازدیده‌های نوروزی در گذشته و امروز ■ وسیله‌ی گرم کردن خانه‌ها در گذشته، امروز و فردا ■ وسایل سفر در گذشته، امروز و فردا
- نوع بازی‌های کودکان در روزگار گذشته و امروز

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- هنگام مقایسه کردن دو چیز:
- ویژگی هر یک را جداگانه ذکر کنید.
  - شبهت‌های آنها را بیان کنید.
  - تفاوت‌های آنها را بیان کنید.
  - علت‌های برتری یکی را بر دیگری بنویسید.
  - نوشته‌ی خود را در پایان، جمع بندی کنید.

نام نیکو

درس دهم

املا و واژه‌آموزی

۱ با توجه به متن درس، جاهای خالی را پر کنید.

استاد با نگاه‌های ..... ، هزمندی او را می‌دید و ..... می‌کرد، اما
..... بود که ..... به جان شاگردش نیفتد. سال‌ها بعد محمود فرشچیان،
استادی هزمنند و ..... در نقاشی شد و ..... شهرت جهانی یافتند.

۲ متن درس را با دقت بخوانید و واژه‌هایی را که از دو کلمه یا بیشتر تشکیل شده است،
بنویسید.

.....	یعنی	.....	هیجان + انگیز
.....	یعنی	.....	تقلّر + آمیز
.....	یعنی	.....	غم + انگیز
.....	یعنی	.....	..... + آمیز
.....	یعنی	.....	..... + انگیز

درک متن

الف) متن زیر را با دقت بخوانید.

روزی روزگاری مردی زندگی می کرد که دروغگو بود. او هر جا می رفت دروغ می گفت. همیشه دوستان و نزدیکانش به او می گفتند که دست از این کار ناپسند بردارد؛ ولی او در جواب می گفت: «کی گفته که من دروغ می گویم؟ من راستگوترین آدم دنیا هستم!» روزی در یک مهمانی که مرد دروغگو هم مهمان بود، چند دوست کنار هم نشسته بودند و از هر دری می گفتند و می شنیدند. یکی از آن میان گفت: «چند روز است که در بازار شهر زعفران زیاد و ارزان شده. هر کس زعفران نیاز دارد، بهترین وقت خرید آن است!» مرد دروغگو ناگهان گفت: «در بازار که زعفران نیست. یک مثقال هم پیدا نمی شود!» مرد زعفران فروش گفت: «مگر می شود؟ کار من زعفران فروشی است.» مرد دروغگو با تمسخر گفت: «شاید آنچه تو می فروشی زردچوبه است، نه زعفران!» زعفران فروش با ناراحتی گفت: «می خواهی بگویی من دروغگویم، من دیگر اینجا نمی مانم.»

صاحب‌خانه، زعفران‌فروش را آرام کرد. یک دفعه شخصی از میان جمع گفت: «من که می‌گویم هیچ کس در این جمع دروغگو نیست. چون آدم دروغگو، ته کلاهش سوراخی دارد!» مرد دروغگو تا این حرف را شنید، کلاهش را از سر برداشت و مشغول نگاه کردن به آن شد. همه گرم نگاه کردن و خندیدن به او شدند. مرد دروغگو کلاه را بر سر گذاشت، در حالی که از خجالت رنگ به رو نداشت.

ب) با توجه به متن، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ چرا مرد دروغگو گفت در بازار زعفران نیست؟

.....

۲ چرا شخصی از میان جمع گفت که هیچ کس در این جمع دروغگو نیست، چون آدم دروغگو ته کلاهش سوراخ دارد؟

.....

۳ چرا مرد دروغگو به سرعت کلاه را از سر برداشت و مشغول نگاه کردن به آن شد؟

.....

۴ چرا در پایان، مرد دروغگو خجالت کشید؟

.....

پ) برای متنی که خواندید یک عنوان مناسب انتخاب کنید.

.....

زندگی نامه‌ی یکی از شخصیت‌های زیر را بنویسید (یا هر شخصیتی که مورد نظر شماست).

مصطفی
رحماندوست

اسدالله
شعبانی

مهدی
آذریزدی

محمود
فرشچیان

پروین
اعتصامی

فردوسی

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

در نوشتن زندگی نامه، جزئیات زیر، ذکر شود:
نام و شهرت محل زندگی و دوره‌ی تاریخی
تحصیلات آثار
تأثیر و نقش او در ادبیات یا هنر

نقش خردمندان

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس، واژه‌هایی که حروف زیر را دارند، در جاهای مشخص شده، بنویسید.

.....	.....	.....	.....	.....	.....	ح
.....	.....	.....	.....	.....	.....	ه

۲ واژه‌ی میانی واژه‌های زیر را از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

نویسنده	.....	خواجه نصیرالدین توسی
شد	.....	کتاب‌ها
فرو افتاد	.....	صدای
آغاز	.....	حرکتی
داشتمندان	.....	برای

۳ در جمله‌های زیر، به جای واژه‌های مشخص شده، واژه‌ی مناسب دیگری بنویسید.

❁ خواجه نصیر با خود گفت: «جامعه برای **حفظ** (.....) خود به سه چیز نیازمند است.»

❁ خواجه نظام الملک در شهر ری رصدخانه‌ای ساخت که دانشمندان در آنجا به **تحقیق** (.....) پرداختند

❁ در آسمان علم و فرهنگ ایران، ستاره‌های **پرفروغ** (.....) فراوانی می‌توان یافت.

❁ او در دوازده شهر مهم، مدارس شبانه‌روزی **تأسیس کرد** (.....).

درک متن

الف) متن‌های زیر را بخوانید.

۱. گل‌های قرمز که انار می‌شود من همین طور می‌مانم که آخر چه طوری خدایا آخر چه طوری از هیچ چیز همه چیز درست می‌کنی
کنار باغچه می‌نشینم یک مشت خاک برمی‌دارم و می‌گویم آخر قرمزی انار از کجای این خاک درمی‌آید شیرینی و قیافه‌ی قشنگش از کجا، یک خاک و این همه رنگ این همه بو این همه طعم
خدایا به یادت می‌افتم حتی با دیدن دانه‌های سرخ انار

۲. گل‌های قرمز که انار می‌شود، من همین طور می‌مانم که آخر چه طوری؟ خدایا! آخر چه طوری از هیچ چیز، همه چیز درست می‌کنی؟
کنار باغچه می‌نشینم، یک مشت خاک برمی‌دارم و می‌گویم: «آخر قرمزی انار از کجای این خاک درمی‌آید؟ شیرینی و قیافه‌ی قشنگش از کجا؟ یک خاک و این همه رنگ، این همه بو، این همه طعم!»
خدایا به یادت می‌افتم، حتی با دیدن دانه‌های سرخ انار.

ب) کدام یک از متن‌ها را بهتر فهمیدید؟ چرا؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

پ) متن زیر را بخوانید و نشانه گذاری کنید.

مردی تخم عقابی پیدا کرد و آن را در لانه‌ی مرغی گذاشت جوجه عقاب با بقیه‌ی جوجه‌ها از تخم بیرون آمد و با آنها بزرگ شد در تمام زندگیش او همان کارهایی را انجام داد که مرغ‌ها می‌کردند برای پیدا کردن کرم و حشرات زمین را می‌کند و قدقد می‌کرد و گاهی هم با دست و پا زدن بسیار کمی در هوا پرواز می‌کرد

سال‌ها گذشت و عقاب پیر شد روزی پرنده‌ی باعظمتی را بالای سرش بر فراز آسمان دید و با خود گفت «چه باشکوه این همه زیبایی این همه قدرت»

سپس از همسایه‌اش پرسید «این کیست» همسایه‌اش پاسخ داد «این عقاب است سلطان پرندگان او متعلق به آسمان است و ما زمینی هستیم»

داستان «راز گل سرخ» (بخوان و بیندیش فصل اوّل) را یک بار دیگر بخوانید و خلاصه‌ی آن را بنویسید، سپس نام جدیدی برای آن انتخاب کنید.

نام داستان:

A large writing area with a light blue border and horizontal dotted lines for text. The left and right sides of the writing area are decorated with vertical floral borders featuring colorful flowers and green leaves.

A large rectangular box with a light blue border and decorative floral patterns on the left and right sides. Inside the box are five horizontal dotted lines for writing.

توجه:

- داستان را با حفظ ترتیب رویدادها، در ذهن خود مرور کنید.
- زمان، مکان و شخصیت‌های داستان را در خلاصه‌نویسی، حفظ کنید.
- پیام داستان را در بند پایانی، جمع‌بندی کنید.
- نشانه‌های نگارشی را در جای مناسب استفاده کنید.

درس آزاد

درس دوازدهم

(فرهنگ بومی ۲)

املا

Blank writing area with horizontal dotted lines for handwriting practice.

A large white rectangular area containing 18 horizontal dotted lines, intended for writing or drawing.

Handwriting practice area with 18 horizontal dotted lines.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

ای ایران ای سرای امید بر بامت سپیده دمید

راه ما راه حق، راه بهروزی اتحاد اتحاد رمز پیروزی

۲ مانند نمونه، اصلی‌ترین بخش جمله را مشخص کنید.

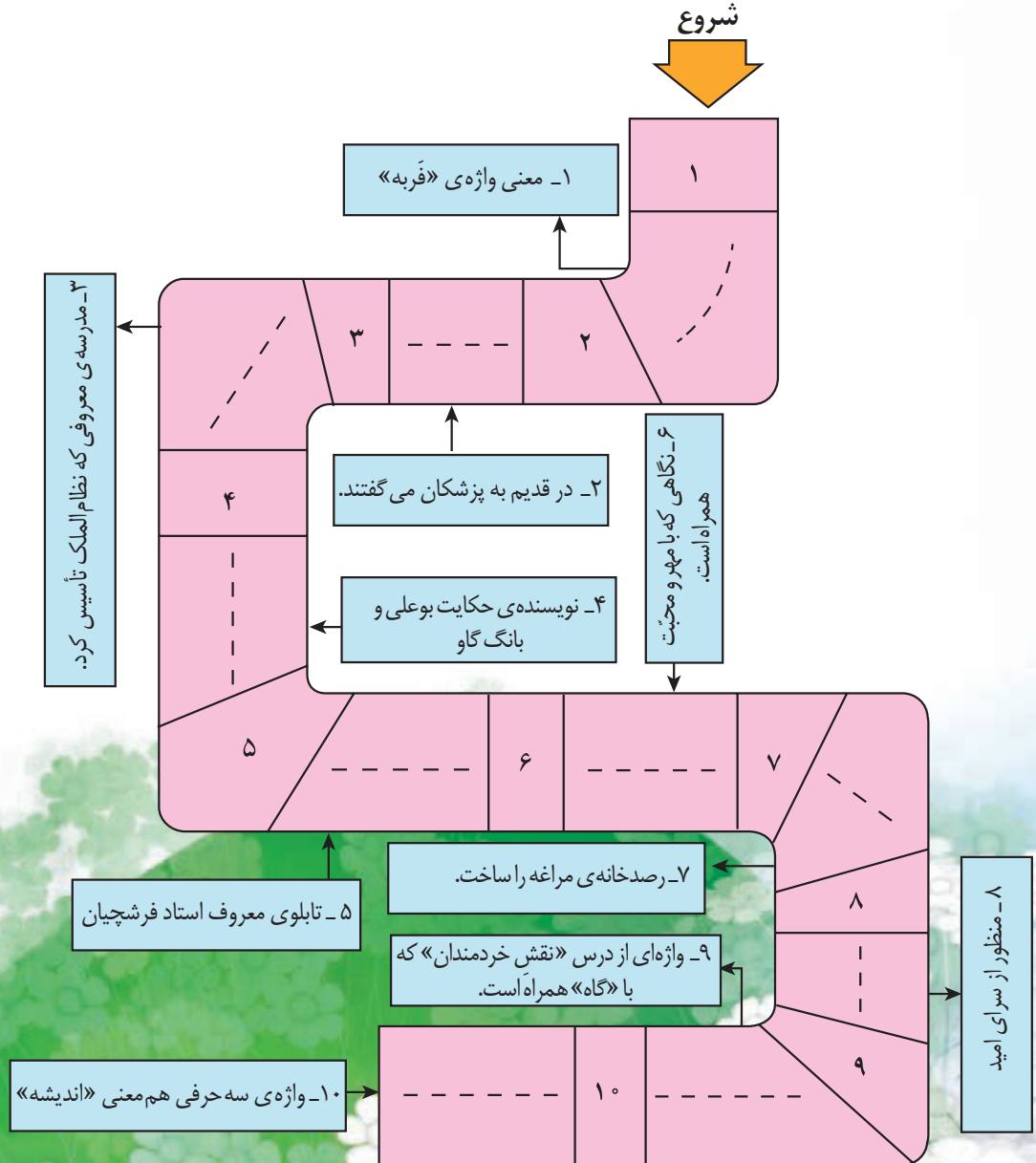
چو فرزند را دید، مویش سپید بشد از جهان، یلکسره نا امید

دانشمندان با تکیه بر لطف پروردگار و تلاش بسیار، ایران را به اوج عظمت و سربلندی رساندند.

بخندند بر من، همان جهان از این بچه در آشکار و نهان

کتاب‌ها در قفسه‌های کتاب‌خانه خیلی منظم و خوش‌نما، چیده شده بودند.

با توجه به تابلوهای راهنما، جاهای خالی را پر کنید.

درس سیزدهم: روزی که باران می‌بارید

درس چهاردهم: شجاعت

درس پانزدهم: کاجستان

فصل پنجم

راه‌زندگی

املا و واژه آموزی

مانند نمونه، با توجه به متن درس، واژه‌ها را کامل کنید:

خدا

بی اختیار

بی اختیار

خوش

ره

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲ ده واژه را که از نظر شما ارزش املائی دارند، از متن درس انتخاب کرده و بنویسید.

.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

۳ معنی هر واژه را بنویسید و هر یک را در جمله‌ای به کار ببرید.

.....	«روان نویس» یعنی:
جمله:	
.....	
.....	«نامه نویس» یعنی:
جمله:	
.....	

الف) جمله‌های زیر را با دقت بخوانید و به ترتیب درست، شماره گذاری کنید.

- صاحب مغازه پرسید: «نردبان چه؟» طوطی‌ها عاشق نردبان هستند.
- به محض اینکه تاب بخورد، حرف زدنش تحسین همه را برمی‌انگیزد.
- صاحب مغازه با تعجب گفت: «واقعاً متأسفم، حتی یک کلمه هم حرف نزد؟»
- ۱ فردی یک طوطی خرید؛ اما روز بعد، آن را به مغازه برگرداند.
- فرد یک آینه خرید و رفت.
- فرد پاسخ داد: «چرا، درست قبل از مردنش با صدای ضعیفی پرسید: مگر در آن مغازه غذایی برای طوطی‌ها نمی‌فروختند؟»
- وقتی روز چهارم خریدار وارد مغازه شد،
- به صاحب مغازه گفت: «این پرنده صحبت نمی‌کند.»
- چهره‌اش کاملاً تغییر کرده بود.
- صاحب مغازه پرسید: «آیا در قفسش آینه‌ای هست؟ طوطی‌ها عاشق آینه‌اند.»
- فرد یک نردبان خرید و رفت.
- او گفت: «طوطی مرد!»
- فرد با بی‌میلی یک تاب خرید و رفت.
- ۹ صاحب مغازه برای سومین بار پرسید: «آیا طوطی شما در قفسش تاب دارد؟ نه؟ خوب مشکل همین است.»
- او روز بعد بازگشت و گفت: «طوطی هنوز صحبت نمی‌کند.»
- اما روز سوم باز هم آن فرد آمد.

ب) پس از مرتب کردن جمله‌ها به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱) دلیل مرگ طوطی چه بود؟

۲) طوطی چه کارهایی می‌تواند انجام دهد؟

نگارش

یکی از متن‌های ناتمام زیر را انتخاب کنید و نوشته را ادامه دهید.

۱) با خود گفتم؛ اگر دست باد، گیسوی درختان را شانه بزند و آنها را پریشان کند، آن گاه ...

۲) با قامتی بلند و کشیده، سوار بر اسب از جاده‌ی خاکی میان درختان می‌گذشت ...

۳) روزی دست در دست عصای پدربزرگ گذاشتم و با آن مسیری را پیمودم، اول حس کردم

عصا در دستم جا نمی‌گیرد ولی کم‌کم او دست مرا گرفت و ...

۴) من داشتم راهم را می‌رفتم که ناگهان برگ‌ی از درخت بر سرم افتاد. اول نفهمیدم که برگ

است، فقط حس کردم چیزی به سرم برخورد کرد، دستی بر سرم کشیدم و ...

۵) چند سالی بود که او را می‌شناختم و می‌دانستم دوست قابل اعتمادی است؛ اما نمی‌دانستم چه

شد که به چنین کاری دست زد. حالا من مانده بودم که چگونه این مسئله را ...

۶) از راهی می‌گذشتم، صدایی توجه مرا جلب کرد. ایستادم. بعد از چند ثانیه سکوت، به طرف صدا

رفتم. به چاهی برخورددم. صدای زوزه‌ی سگ از درون چاه می‌آمد. نگاهی به اطراف انداختم

و ...

موضوع :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- 🍌 نخست، متن انتخاب شده را به دقت بخوانید.
- 🍌 درباره ی آن فکر کنید تا در فضای نوشته، قرار بگیرید.
- 🍌 با بهره گیری از تخیل، متن را کامل کنید.
- 🍌 از نشانه های نگارشی، هر جا که لازم شد، استفاده کنید.
- 🍌 نام مناسبی برای آن انتخاب کنید.
- 🍌 نوشته را پاک نویس کنید.

شجاعت

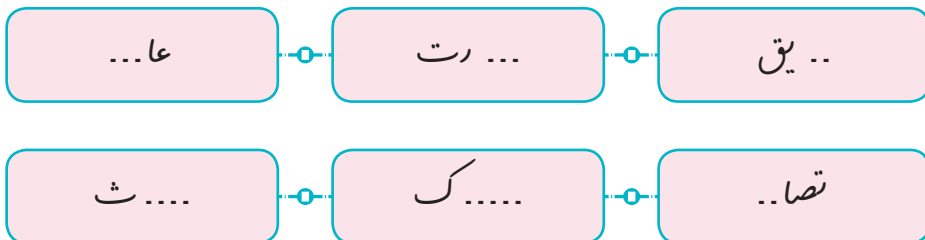
درس چهاردهم

املا و دانش زبانی

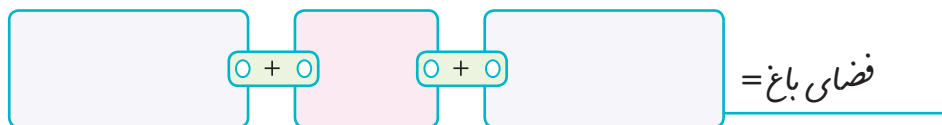
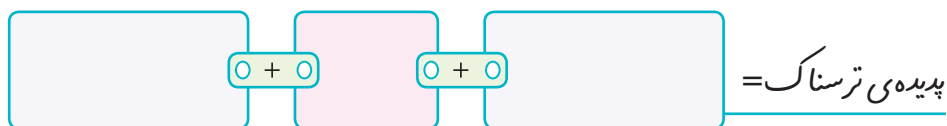
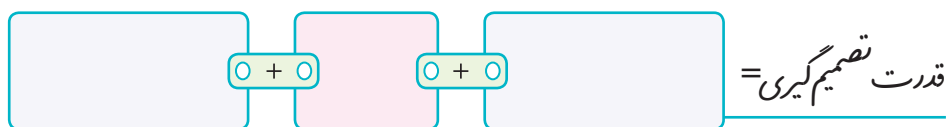

- جاهای خالی جمله‌های زیر را با واژه‌های مناسب از متن درس، کامل کنید.
- شجاع، کسی است که از ..... و عاقبت کارهای بد ترسد.
- آنچه ناپسند و ..... است، این است که انسان بی دلیل ترسد.
- تلخی دارو سلامت انسان را ..... می‌کند.
- امروز علاوه بر ترسیدن و قدرت بدنی به ..... هم احتیاج داریم.
- خنده بر ترس‌های .....، گام اوّل شجاعت است.

۲ با توجه به متن درس جاهای خالی را کامل کرده، واژه‌ی موردنظر را بنویسید.

۳ نمودارهای زیر را کامل کنید.

الف) متن زیر را بخوانید.

پسری در آتش

جلوی خانه شلوع بود. مردم بی‌قرار بودند و به دودی که از پنجره‌ها بیرون می‌آمد، نگاه می‌کردند؛ هیچ‌کس جرئت نداشت به آتش نزدیک شود. صدای فریاد پیرزن بار دیگر از داخل خانه شنیده شد.

در همین موقع علی از دل جمعیت جدا شد. دوید توی حیاط و با سرعت از پله‌ها بالا رفت. آرنجش را سپر صورتش کرد و با پا محکم به در نیم‌سوخته کوبید، در باز شد. شعله‌های آتش روبه‌رویش زبانه کشید. همان‌طور که صورتش را پوشانده بود، پشتش را به سینه‌ی دیوار چسباند و ذره‌ذره جلو رفت. چشم‌هایش را به سختی باز کرد. از لابه‌لای دود و آتش پیرزن را دید که کنج اتاق کز کرده بود و ناله می‌کرد.

مثل بیر از روی کپه‌های آتش پرید و خود را به پیرزن رساند. دستش را دراز کرد و بازوی او را گرفت و از زمین بلند کرد. آتش هر لحظه بیشتر و بیشتر می‌شد. علی پیرزن را از کنار دیوار اتاق و از بین آتش عبور داد و تا دم در برد. پیرزن کورمال کورمال خود را به حیاط رساند. بعد چشمانش را باز کرد. برگشت و منتظر ماند تا کسی را که نجاتش داده بود، ببیند؛ اما هر چه صبر کرد خبری نشد.

فردا همه‌ی روزنامه‌ها نوشتند:

«علی لندی» نوجوان فداکار خوزستانی از جان خود گذشت تا جان انسانی را نجات دهد!

اسماعیل الله‌دادی

ب) با توجه به متن، دو سؤال طرح کنید و پاسخ آنها را بنویسید.

یکی از موضوع‌های زیر را انتخاب کنید و گزارشی درباره‌ی آن بنویسید.

■ اردوی تفریحی ■ برنامه‌ی یک روز مدرسه ■ گردش علمی ■ بازدید از یک مکان تاریخی، علمی، آموزشی ■ دیدار دو تیم ورزشی

موضوع:

A large writing area with horizontal dotted lines for text, framed by a blue border. The sides of the frame are decorated with a vertical strip of colorful flowers and leaves.

🍌 موضوع گزارش را معرفی کنید. 🍌 مکان و زمان رویداد را بیان کنید.
🍌 جزئیات رویداد را دقیق بنویسید. 🍌 گزارش خود را کوتاه و مختصر بنویسید.
🍌 فقط به اصل موضوع، بپردازید.

توجه:

گاجستان

درس پانزدهم

با حروف در هم ریخته‌ی هر ردیف، یک واژه بسازید.

.....	←	ای ه ت ز ان
.....	←	گ ر ذ ن ا ر ه
.....	←	ح ل م ت

از روی بیت‌هایی که کلمه‌های زیر در آنها به کار رفته، یک بار بنویسید.

.....	تأمل
.....	اتفاق
.....	خطوط

در هر یک از جمله‌های زیر، واژه‌ی «چون» به چه معنی است؟

- ..... مادران چون گل‌های باغ بهشتند. ← چون یعنی:
- ..... مسافرت را دوست دارم چون چیزهای جدید می‌آموزم. ←
- ..... دانه‌های شب‌نم چون مرواریدهای غلتان روی برگ‌ها نشسته بودند. ←
- ..... چون صدای دریا آرامش‌بخش بود، ساعت‌ها کنار آن می‌نشست. ←

۱ با توجه به شعر درس، به پرسش‌های جدول زیر، پاسخ دهید.

نام داستان:

شخصیت‌های داستان:

داستان در چه محلی اتفاق افتاده است؟

داستان در چه زمانی رخ داده بود؟

نظر شما درباره‌ی کاج همسایه چیست؟

۲ با جابه‌جا کردن اجزای جمله، بیت‌های زیر را مانند نمونه، به زبان ساده بازگردانید.

شعر	باز می‌پچید میان خانه‌ها	بوی اسفند و گلاب و بوی عود
بازگردانی	باز بوی اسفند و گلاب و بوی عود میان خانه‌ها می‌پچید.	
شعر	می‌رسد فصل بهاری جاودان	فصلی از عطر و گل و شعر و سرود
بازگردانی		
شعر	کاج همسایه گفت با نرمی:	دوستی را نمی‌برم از یاد
بازگردانی		

قصه‌ی شعر «کاجستان» را به نثر ساده بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- برای داستان، شروع و پایان مناسبی بنویسید.
- با استفاده از تخیل، بر جذابیت داستان بیفزایید.
- نام مناسبی برای داستان، انتخاب کنید.
- از نشانه‌های مناسب نگارشی، استفاده کنید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

نام نیکوگر همانند ز آدمی به کرد ماند سرای زرنگار

نام نیک رفگان ضایع مکن تا همانند نام نیکت ماندگار

سعدی

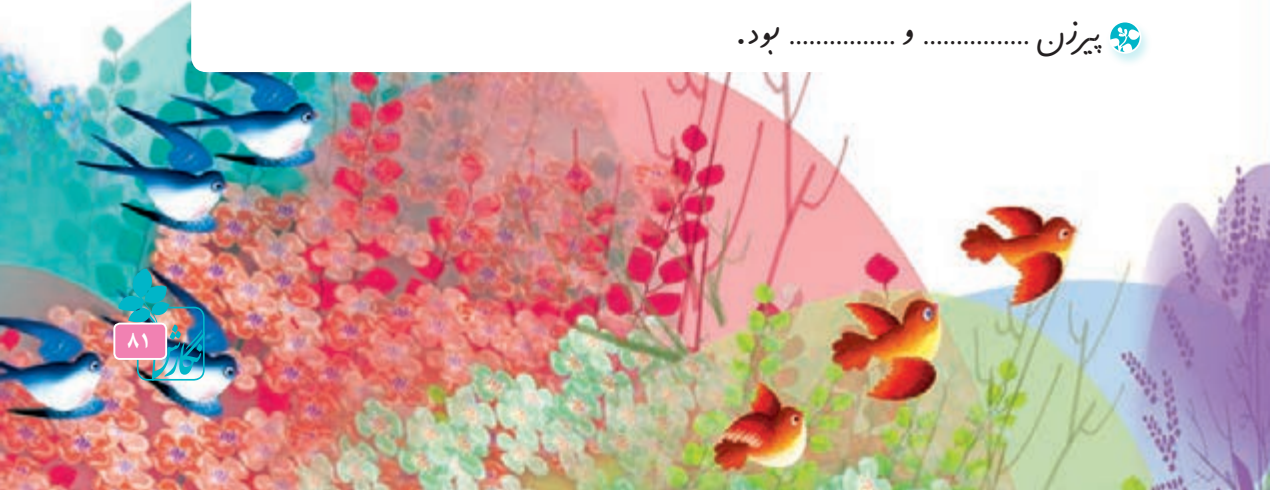
۲ در جاهای خالی کلمه‌هایی بنویسید که درباره‌ی اسم قبل از خود توضیح دهند.

باد تندی بر صحرامی وزید و خار و خاشاک را با خود به هر سو می برد. راه ..... بچه شیر را ..... و بی رمق کرده بود.

غذای ..... مادرم را خورده بودم و توی رختخواب ..... خوابیده بودم.

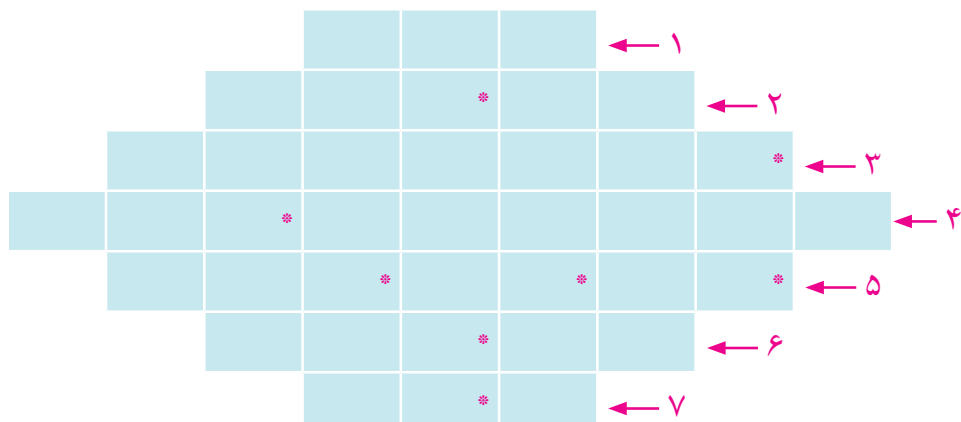
ته نهر پر از سنگریزه بود و لابه‌لای سنگریزه‌ها پر از ماهی‌های ..... و ..... بود.

پیرزن ..... و ..... بود.

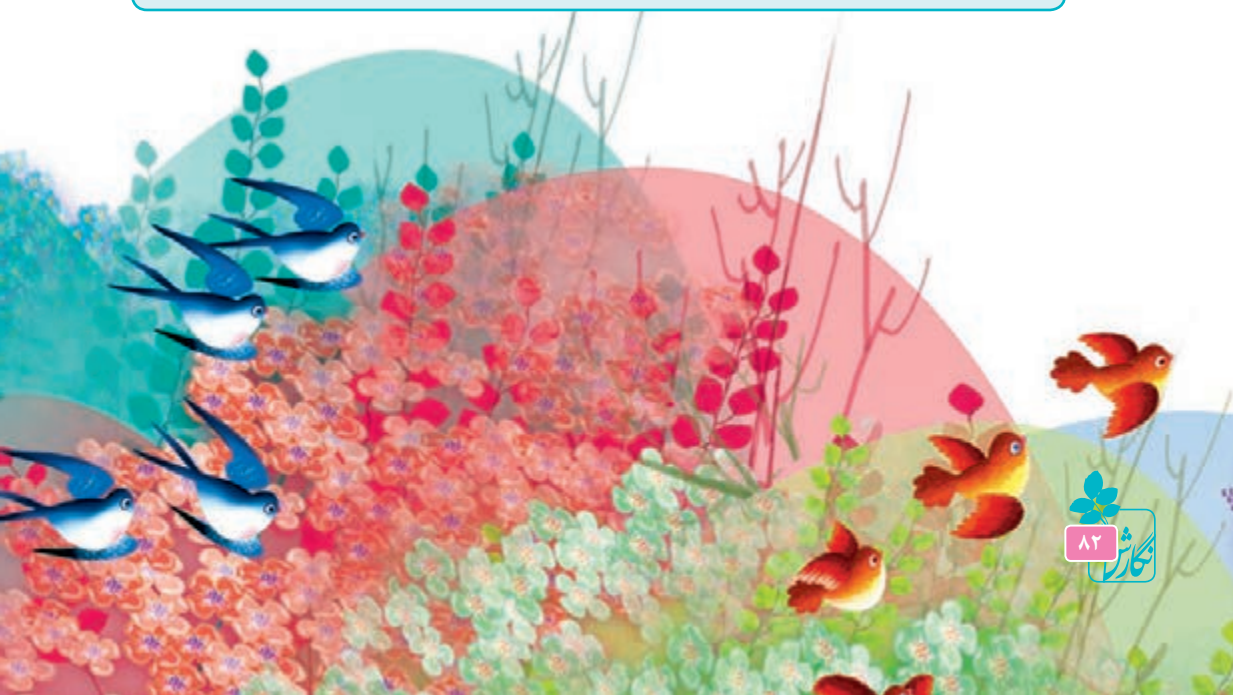
۳ پاسخ هر سؤال را در خانه‌های خود بنویسید و رمز جدول را پیدا کنید.

۱ بوی خوشی دارد. ۲ به معنی دستور است. ۳ ناپسند است. ۴ پل‌ی رنگی در آسمان ۵ دارای اعتبار و بها ۶ دلیری ۷ عکس را در آن می‌گذارند.

رمز جدول: حروف ستاره‌دار را طوری کنار هم قرار دهید تا رمز جدول به دست آید.

.....

درس شانزدهم: وقتی بوعلی، کودک بود

درس هفدهم: کار و تلاش

فصل ششم

علم و عمل

درس شانزدهم

وقتی بوعلی، کودک بود

املا و دانش زبانی

بندهایی را که کلمه‌های زیر در آنها به کار رفته است، بنویسید.

دل خوشی

شوق

حفظ

لطف

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

با توجه به متن درس کلمه‌های خواسته شده را پیدا کنید.

											کلمه‌ای نه حرفی که پنجمین حرف آن «آ» باشد.
											کلمه‌ای هشت حرفی که چهارم و هشتم آن «ی» باشد.
											کلمه‌ای هفت حرفی که حرف اول آن «ح» باشد.
											کلمه‌ای شش حرفی که بین دو قسمت آن «و» باشد.
											کلمه‌ای پنج حرفی که آخر آن «ز» باشد.

در جدول زیر، مانند نمونه، مثال‌هایی از نگاه کردن و خوب دیدن بنویسید.

خوب دیدن	نگاه کردن
دیدن یک شیء خاص مانند ماشین در خیابان	نگاه کردن از پنجره به بیرون

الف) به جمله‌های زیر، توجه کنید.

می‌خواستم بگویم که از این پس، من دیگر توانایی و فرصت ندارم که به حسین چیزی بیاموزم.

ب) هر بیماری و دردی دوره‌ای دارد که باید بگذرد.

کلمه‌ی مشخص شده، یکی دیگر از کلمه‌هایی است که دو جمله را به یکدیگر ربط می‌دهد.

ب) متن زیر را با «که»، «تا»، «و» و «اما» کامل کنید.

نَجّار پیری بود ..... می‌خواست بازنشسته شود. او به کارفرمایش گفت .....
می‌خواهد ساختن خانه را رها کند ..... از زندگی بی‌دغدغه در کنار خانواده‌اش لذّت
ببرد. کارفرما از اینکه دید کارگر خویش می‌خواهد کار را ترک کند، ناراحت شد. او از نَجّار
پیر خواست ..... به عنوان آخرین کار، تنها یک خانه‌ی دیگر بسازد. نَجّار پیر قبول
کرد؛ ..... کاملاً مشخص بود ..... دلش به این کار راضی نیست. او برای
ساختن این خانه، از مصالح بسیار نامرغوبی استفاده کرد ..... با بی‌حوصلگی به
ساختن خانه ادامه داد.

وقتی کار به پایان رسید، کارفرما برای واریسی خانه آمد. او کلید خانه را به نَجّار داد .....
گفت: «این خانه متعلق به توست. این هدیه‌ای است از طرف من برای تو».
نَجّار یکه خورد. مایه‌ی تأسّف بود! اگر می‌دانست ..... خانه‌ای برای خودش
می‌سازد، حتماً کارش را به گونه‌ای دیگر انجام می‌داد.

با استفاده از کتاب‌ها و منابع مناسب، درباره‌ی یکی از موضوع‌های زیر تحقیق کنید و به صورت گزارشی بنویسید.

■ پیشگیری از بیماری ■ منابع آب آشامیدنی ■ نقش دانشمندان در زندگی انسان

موضوع:

A large rectangular area with a light blue border, containing horizontal dotted lines for writing. On the left and right sides of this area, there are vertical decorative panels with colorful floral patterns.

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- 🍎 موضوع را انتخاب کنید.
- 🍌 منابع مربوط به آن را شناسایی و تهیه کنید.
- 🍇 اطلاعات مناسب را یادداشت برداری کنید.
- 🍉 یادداشت‌ها را مرتب کنید و در نوشته‌ی خود از آنها استفاده کنید.
- 🍑 منابع مورد استفاده را به طور دقیق، معرفی کنید (نام نویسنده، ناشر، ...)

درس هفدهم

کار و تلاش

املا و واژه‌آموزی

با توجه به متن درس، جدول‌ها را با واژه‌هایی که دارای نشانه‌های زیر هستند، کامل کنید.

ق	غ

ه	ح

ذ	ز

ص	س

کلمه‌های زیر را مانند نمونه دسته‌بندی کنید: نظر، ناظر، نظارت

تجسّم □ عاقل □ تدبیر □ قناعت □ اجسام □ عقل □ مدبّر □ جسم
 معقول □ تدابیر □ قانع □ مجسّم

Four empty light blue boxes with green arrows pointing down to them, intended for sorting the words from the box above.

مانند نمونه واژه‌های جمله‌های زیر را مرتب کنید.

این بارگران را بیهوده مکش	←	مکش بیهوده این بارگران را
	←	ز مور آموز رسم بردباری
	←	بگوش اندر بهار زندگانی
	←	بخورد در سفره‌ی ما، هر چه خواهی

به کلمه‌های زیر، دقت کنید:

اگر تورا	گرت	راه	ره
----------	-----	-----	----

اکنون شما شکل کامل شده‌ی واژه‌های زیر را بنویسید.

.....	کای	.....	گه
.....	وزان	.....	بُد
.....	بُرون	.....	کز

در برخی از متن‌ها و شعرها به دلیل آهنگ متن و همچنین زیبایی آن، کلمه‌ها به صورت کوتاه شده (مخفف)، نوشته می‌شوند.

با توجه به متن درس «کار و تلاش» جدول زیر را کامل کنید.

	یک بیت که لحن خبری دارد.
	یک بیت که لحن پرسشی دارد.
	یک بیت که علامت «،» دارد.
	یک بیت که دو جمله با نشانه‌ی ربط «که» به هم متصل شده باشند.

با توجه به آموخته‌های درس، داستان شعر «کار و تلاش» را به نثر ساده، بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

توجه:

- در تبدیل کردن شعر به قصه، نکات زیر را، رعایت کنید.
- موضوع اصلی شعر و شخصیت‌های داستان را حفظ کنید؛
- زمان، مکان و رویدادها را بیان کنید؛
- در بیان رویدادها، جزئیات را دقیق بنویسید؛
- برای داستان، شروع و پایان مناسبی بنویسید؛
- از تخیل، برای جذابیت داستان، استفاده کنید؛
- نام مناسبی برای داستان، انتخاب کنید؛
- از نشانه‌های مناسب نگارشی، استفاده کنید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

خدایا یک نفس آوازا آوازا دلم را زنده کن اعجازا اعجازا

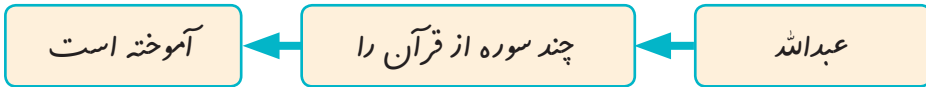
.....

بیا بال و پر ما را بیاموز به قدر یک نفس پرواز! پرواز

.....

۲ مانند نمونه، نمودار مربوط به هر جمله را رسم کنید.

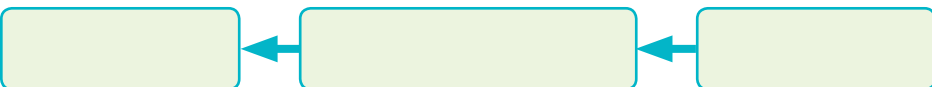
جمله: عبدالله چند سوره از قرآن را آموخته است.

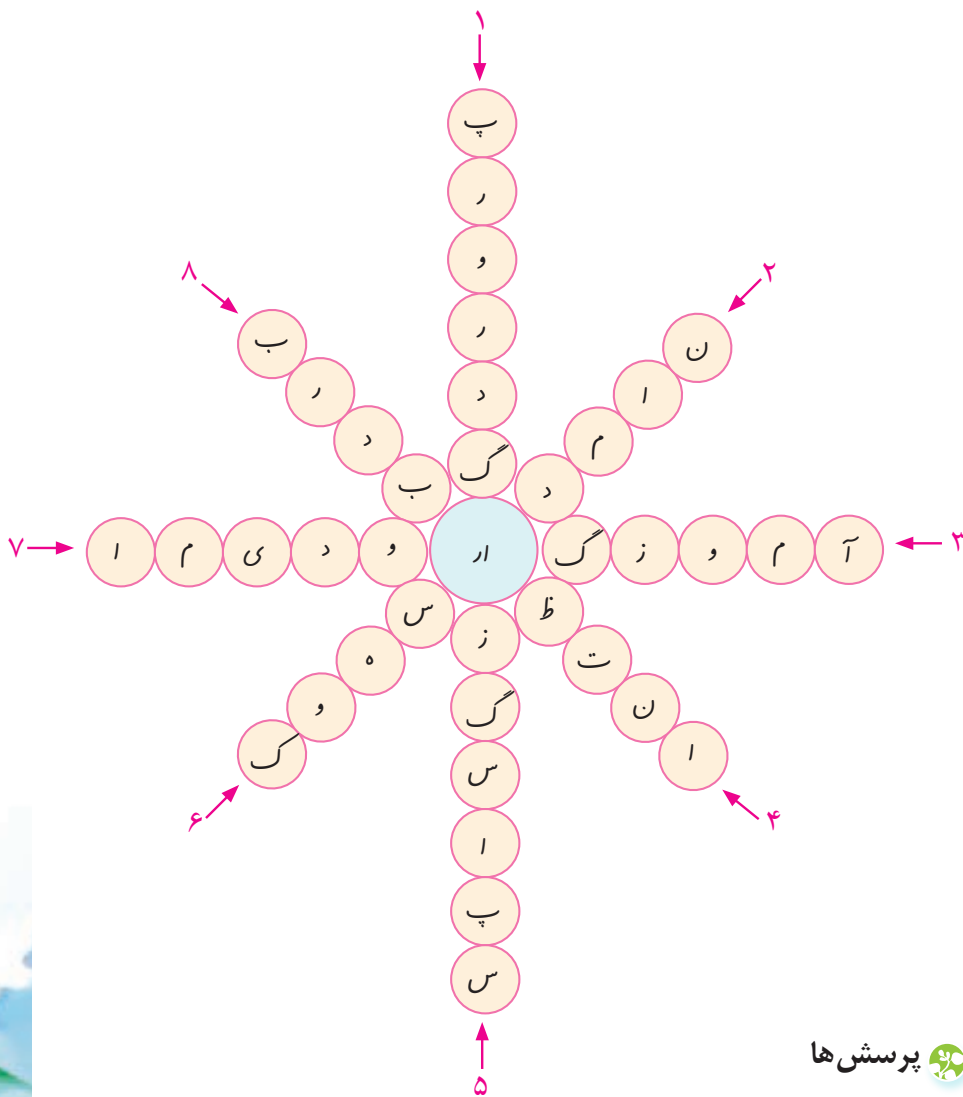
جمله: جوانی آرزوی رفتن به خانه‌ی کعبه را در سر داشت.

جمله: پدر و مادرم شوق آموختن را در من به وجود آوردند.

۳ برای واژه‌های داخل جدول، پرسش‌های مناسب بنویسید.

پرسش‌ها

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

